

Sygn. akt I C 415/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

zaoczny wobec (...) spółka z o.o. z siedzibą w W.

Dnia 29 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Ligoń-Krawczyk

Protokolant: Katarzyna Maciaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2015 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółka jawna

przeciwko (...) spółka z o.o. z siedzibą w W., J. P. i Skarbowi Państwa – Prezes Sądu Rejonowego dla (...) w W.

o zapłatę

I. zasądza od (...) spółka z o.o. z siedzibą w W. na rzecz (...) spółka jawna kwotę 155.000 (sto pięćdziesiąt pięć tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2015 roku do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. wyrokowi w pkt I nadaje rygor natychmiastowej wykonalności,

IV. zasądza od (...) spółka z o.o. z siedzibą w W. na rzecz (...) spółka jawna kwotę 11.367 (jedenaście tysięcy trzysta sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

V. zasądza od (...) spółka jawna na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 415/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 kwietnia 2015 r. powód (...). j. z siedzibą w O. (dalej (...)) wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej U.), Komornika Sądowego J. P. i Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy in solidum, z tymże od dwóch ostatnich pozwanych solidarnie, kwoty 155.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia następnego po doręczeniu pozwanym odpisu pozwu. Ponadto powód domagał się zasądzenia od strony pozwanej solidarnie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu strona powodowa podniosła, że omyłkowo i bez podstawy prawnej przelała na rachunek bankowy pozwanej spółki kwotę 155.000 zł, która została przez Komornika Sądowego J. P. bezprawnie rozdysponowana na rzecz wierzycieli spółki (...) i koszty egzekucyjne, a Skarb Państwa odpowiada za szkodę solidarnie z komornikami sądowymi (pozew – k. 4-6).

J. P. wniosła o oddalenie powództwa, wskazując, że komornik sądowy nie ma obowiązku badać pochodzenia środków na rachunku bankowym dłużnika, a zajęcie było dokonane prawidłowo, natomiast rozliczenia między spółkami (...), (...) S.A. (dalej (...)) przemawiają przeciwko omyłkowości przelewu ww. kwoty (odpowiedź na pozew – k. 30).

Skarb Państwa wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, argumentując, że Komornikowi Sądowemu J. P. nie można postawić żadnych zarzutów w związku z prowadzeniem egzekucji przeciwko U. i nie można uznać, by powód wykazał wyrządzenie mu szkody (odpowiedź na pozew – k. 32-35).

Strony podtrzymały swoje stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

U. w dniu 10 września 2014 r. sprzedał (...) samochód osobowy marki M. (...) za kwotę 155.000 zł (faktura – k. 16).

Spółka (...) w dniu 20 listopada 2014 r. sprzedała (...) samochód osobowy M. (...) za kwotę 155.100 zł brutto (faktura – k. 15).

W dniu 1 grudnia 2014 r. spółka (...) przelała na rachunek (...) spółki (...) kwotę 155.000 zł (potwierdzenie transakcji – k. 17).

Księgowa spółki (...) bez weryfikacji danych zleciła przelew ww. kwoty na podstawie przedstawionej jej nieprawidłowo przez współpracownika faktury, nie będącej fakturą wystawioną przez spółkę (...), a fakturą wystawioną przez U. (zeznania świadka – k. 98 nagranie 00:10:30-00:18:24).

W dniu 3 grudnia 2014 r. na rachunek J. P. wpłynęła z rachunku spółki (...) kwota 154.940 zł w związku z postępowaniem KM 606/05 prowadzonym przeciwko tej spółce (potwierdzenie transakcji – k. 18, pismo z 18.12.2014 r. – k. 20).

Spółka (...) występowała do komornika o zwrot kwoty 155.000 zł lub wstrzymanie rozporządzenia nią, powołując się na swój błąd (przesłuchanie J. G. – k. 99 nagranie 00:22:04-00:28:00).

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2014 r. Komornik Sądowy J. P. oddaliła wniosek (...) o zwrot kwoty 155.000 zł przekazanych Komornikowi przez bank z zajętego rachunku (...) spółki (...) (postanowienie – k. 13-14).

W dniu 8 grudnia 2014 r. (...) przelała na rachunek (...) kwotę 155.100 zł (potwierdzenie transakcji – k. 19).

Pismem z dnia 23 stycznia 2015 r. (...) wezwała spółkę (...) do zapłaty kwoty 155.000 zł w terminie 7 dni (pismo z 23.01.2015 r. – k. 21).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o niekwestionowane przez żadną ze stron dokumenty złożone do akt sprawy, jak również zeznania świadka M. G. i przesłuchanie reprezentanta powodowej spółki, którym Sąd dał wiarę jako wzajemnie się uzupełniającym, szczerym i niesprzecznym z pozostałym materiałem dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na podstawie z art. 339 § 1 k.p.c., ponieważ pozwana spółka (...) nie stawiała się na terminie rozprawy, ani nie zajęła stanowiska w żaden sposób, zasadne było wydanie w stosunku do niej wyroku zaocznego. W myśl § 2 należy przyjąć za prawdziwe twierdzenia powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Zgodnie z treścią art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przepis ten znajduje zastosowanie wtedy, gdy brak jest innego środka prawnego dla

przywrócenia równowagi majątkowej, naruszonej bez prawnego uzasadnienia. Sąd uznał, że taka właśnie sytuacja zachodzi w sprawie niniejszej, gdyż powód nie dysponuje żadnym innym środkiem prawnym dla odzyskania od pozwanej spółki (...) kwoty przekazanej na rachunek U. w wyniku omyłki, bez wężła prawnego wynikającego ustawy, czynności prawnej, deliktu.

Stosownie do treści art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających (to jest art. 405-409 k.c.) stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. W myśl art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy nie istniała żadna podstawa do wykonania przez powódkę świadczenia na rzecz pozwanej spółki (...) (condictio sine causa). Spółek (...) - (...) nie łączyła umowa sprzedaży samochodu, ani nie wykazano istnienia porozumienia, zgodnie z którym powódka miałaby spełnić zobowiązanie spółki (...) wobec U., np. w zamian za zwolnienie z zobowiązania zapłaty ceny pojazdu spółce (...). Sam fakt spełnienia nienależnego świadczenia uzasadnia roszczenie kondykcyjne. Uzyskanie nienależnego świadczenia wypełnia bowiem przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia. Z chwilą też spełnienia świadczenia nienależnego powstaje roszczenie kondykcyjne, którego treścią jest obowiązek dokonania czynności faktycznej lub prawnej, stanowiącej świadczenie przeciwne do spełnionego.

Nie zachodziły jednocześnie przesłanki z art. 411 pkt 1-4 k.c., skoro powódka dokonała zapłaty w błędnym przekonaniu, że realizuje w ten sposób swoje zobowiązanie z umowy kupna pojazdu, a jedynie wskutek oparcia na się na błędnym dokumencie świadczenie otrzymał niewłaściwy podmiot; spełnienie świadczenia nie odpowiada zasadom współzycia społecznego, nie zostało spełnione w celu zadośćuczynienia roszczeniu przedawnionemu, ani roszczeniu jeszcze niewymagalnemu.

Z tych względów roszczenie przeciwko U. podlegało uwzględnieniu.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zgodnie z żądaniem powoda od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu. Odpis pozwu został uznany za doręczony U. z dniem 27 lipca 2015 r., dlatego też odsetki od kwoty wskazanej w pkt I zostały zasądzone od dnia 28 lipca 2015 r. do dnia zapłaty.

Z mocy art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wyrok uwzględniający powództwo jest zaoczny. Wobec powyższego należało orzec jak w pkt III sentencji.

Z kolei w stosunku do J. P. i Skarbu Państwa powództwo nie zostało wykazane. Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika przewidziana w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji jest odpowiedzialnością deliktową za działanie niezgodne z prawem, bez względu na zawinienie komornika (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2010 r., sygn. V CSK 279/09). Wyrażenie, jakim posłużył się ustawodawca w art. 23 ust. 1 ustawy, warunkujący odpowiedzialność komornika, tj. "zachowanie niezgodne z prawem" należy rozumieć jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej. Niezgodność z prawem musi być rozumiana ściśle, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem źródeł prawa (art. 87-94 Konstytucji RP). Niezgodne z prawem będzie zatem działanie sprzeczne z przepisem Konstytucji RP, ustawy, ratyfikowanej umowy międzynarodowej, rozporządzenia, aktem prawa miejscowego czy przepisem powszechnie obowiązującego aktu prawa europejskiego. Pojęcie niezgodności z prawem na gruncie komentowanego przepisu nie obejmuje naruszeń norm moralnych i obyczajowych, określanych terminem "zasad współzycia społecznego" lub "dobrych obyczajów" (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 marca 2014 r., sygn. VI ACa 1178/13).

Zajęcie rachunku bankowego dłużnika, uregulowane w art. 889-894 k.p.c., nie jest obwarowane wymaganiem weryfikacji pochodzenia środków widniejących na tym rachunku. Ograniczenia egzekucji są wyczerpująco opisane o ile ustawodawca zdecydował o ich wprowadzeniu (np. art. 890 § 2 k.p.c., art. 891¹ § 1 k.p.c., art. 891² § 2 k.p.c.). Powiadomienie komornika o tym, że zawiadamiającemu służy roszczenie przeciwko dłużnikowi nie sprawia,

że komornik sądowy obowiązany jest zastosować się do tego roszczenia w postaci wypłaty środków pochodzących z zajętego rachunku bankowego dłużnika.

W tym przypadku natomiast tylko pozwanemu U. przysługiwał ogół uprawnień w stosunku do rachunku bankowego. Skutkiem dokonywanych operacji bankowych – przez zrealizowanie polecenia rozliczeniowego powódki – było uznanie rachunku bankowego pozwanego U. przekazaną kwotą, co z tą chwilą przyznało mu uprawnienie do swobodnego dysponowania środkami pieniężnymi. Swoboda ta została ograniczona skutecznym zajęciem egzekucyjnym, a to skutkowało powstaniem obowiązku po stronie banku wypłacenia tych środków komornikowi sądowemu. Komornik sądowy obowiązany był przekazać środki wierzycielowi w terminie 4 dni (art. 22 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji). Nie zmienia to jednak faktu, że z perspektywy postępowania egzekucyjnego kwota 155.000 zł należała do majątku dłużnika z chwilą zaksięgowania przez bank.

Powstała z momentem uznania rachunku bankowego beneficjenta jego wierzytelność wobec banku stanowi bowiem prawo związane z jego umową rachunku bankowego i podlega jego tylko dyspozycji. Wierzytelność ta powstaje z chwilą wpłynięcia środków pieniężnych na rachunek posiadacza, niezależnie od tego kto był wpłacającym, z czyjego majątku i z jakiego tytułu przekazanie nastąpiło. Bez znaczenia jest bowiem zdarzenie faktyczne lub prawne które legło u podstaw przelewu określonych środków pieniężnych na rachunek beneficjenta tego rachunku.

Nie narusza to praw wpłacającego w jego stosunkach z beneficjentem do rozliczenia na tle sytuacji materialnoprawnej powstałej w wyniku pomyłkowej wpłaty (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 18.02.2004 r., sygn. V CK 233/03).

Wierzytelność o zwrot nienależnego świadczenia ma odrębny byt od własności środków pieniężnych wpłaconych na rachunek bankowy dłużnika.

Dla porównania zauważyć można, że w art. 847 § 2 k.p.c. przewidziano, że dłużnik powinien przy zajęciu ruchomości wymienić komornikowi znajdujące się w jego władaniu ruchomości, do których osobom trzecim przysługuje prawo żądania zwolnienia ich od egzekucji, ze wskazaniem adresów tych osób, a komornik zawiadomi o zajęciu osoby wskazane przez dłużnika. Wynika z tego, że przedmiotem egzekucji mogą być nawet rzeczy, do których osoby trzecie mają własne prawa, a ustalenie statusu prawnego tych ruchomości zależy w znacznej mierze od inicjatywy dłużnika i samych uprawnionych (powództwa przeciwegzekucyjne). Osoby trzecie nie mogą rościć sobie natomiast praw do środków pieniężnych zaksięgowanych na rachunku bankowym, jeśli nie są współuprawnieni z umowy z bankiem prowadzącym ten rachunek. Na komorniku w żaden sposób nie spoczywa obowiązek „wstrzymania” rozchodu środków uzyskanych z egzekucji jedynie na podstawie twierdzeń osoby dochodzącej roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia przeciw dłużnikowi.

Reasumując, Sąd nie dopatrył się bezprawności w działaniu funkcjonariusza publicznego w osobie komornika sądowego. Wobec braku odpowiedzialności Komornika Sądowego J. P. nie można też uwzględnić powództwa przeciwko Skarbowi Państwa w myśl art. 23 ust. 3 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Powództwo przeciwko tym pozwanym podlegało oddaleniu, o czym orzeczono jak w pkt II sentencji.

Powyższe ustalenia i rozważania nie mogły ulec zmianie w związku z wynikiem postępowania karnego inicjowanego przez powódkę, niezależnie od tego wyniku. Nie wykazano żadnego potencjalnego wpływu, jaki na rozstrzygnięcie w niniejszym procesie miałyby mieć rezultat postępowania w sprawie hipotetycznego dopuszczenia się przestępstwa przez osoby działające w imieniu pozwanej spółki. Roszczenie przeciwko spółce (...) zostało przecież uwzględnione. Natomiast zarzuty co do dopuszczenia przez komornika sądowego do sprzedaży pojazdu przez dłużnika w toku egzekucji mogłyby przysługiwać wierzycielowi, a nie osobie trzeciej, która pojazd nabyła od kolejnego właściciela.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty zastępstwa procesowego zostały ustalone na podstawie § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – w zw. z art. 99 k.p.c.

Powodowa spółka jest w niniejszej sprawie stroną wygrywającą w stosunku do pozwanej spółki (...), natomiast przegrywającą proces w stosunku do J. P. i Skarbu Państwa.

Na zasądzone od U. na rzecz powódki koszty procesu składa się opłata sądowa od pozwu w wysokości 7.750 zł, wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w wysokości 3.600 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł (pkt IV sentencji).

Na koszty procesu zasądzone od powódki (...) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej S. Państwa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa) składa się wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 3.600 zł (pkt V sentencji).

Z uwagi na powyższe, orzeczono jak w wyroku.